

Kapitola 19

Tsze-chang řekl:

„Učenec, vyškolený pro veřejnou službu, spatřivše hrozící nebezpečí, je připraven obětovat svůj život.

Když je mu nabídnuta příležitost zisku, myslí na spravedlnost. Při obětování jsou jeho myšlenky posvátné.

Při truchlení jsou jeho myšlenky o zármutku, který by měl cítit.

Takového člověka vskutku schvalujeme.

Tsze-chang řekl:

„Když se člověk pevně drží ctnosti, ale nesnaží se ji umocnit a věří ve správné principy, avšak bez pevné upřímnosti, jaký úsudek lze učinit z jeho existence nebo neexistence?“

Žáci Tsze-hsia se zeptali Tsze-changa na principy, které by měly charakterizovat vzájemný styk.

Tsze-chang se zeptal:

„Co na toto téma říká Tsze-hsia?“

Odpověděli:

„Tsze-hsia říká:

„Sdružujte se s těmi, kdo vám mohou být prospěšní.

Dejte stranou ty, kdo to nedokáží.“

Tsze-chang pozoroval,

„to se liší od toho, co jsem se naučil.

Vznešený muž ctí talentované a ctnostné, a snáší vše.

Chválí dobré

a lituje neschopné.

Jsem nadán ohromným talentem a ctností? -

kdo je tu mezi lidmi, koho bych se nesnesl?

Postrádám talenty a ctnost? – lidé mne od sebe dají stranou.

Co máme do činění s dáváním druhých stranou?

s dáváním druhých stranou?“

Tsze-hsia řekl:

„Dokonce i v druhořadých studiích a zaměstnáních je něco, co stojí

za pozornost;

ale pokud bude zkoušeno vykonávat to,

co je vzdálené,

je tu nebezpečí,

že se ukáží být nepoužitelní.

Proto je vznešený člověk nevykonává.“

Tsze-hsia pravil: Ten, kdo

den za dnem rozpoznává

co ještě nemá

a měsíc za měsícem

nezapomíná,

čeho již dosáhnul,

může být vskutku zván

milovníkem učení.“

Tsze-hsia řekl:

„Učit se extenzivně

a mít pevný

a upřímný cíl;

vyptávat se s vážností

a odrážet

v sebeaplikaci: - ctnost leží

tím směrem.“

Tsze-hsia řekl:

„Mechanici mají

své obchody, ve kterých

prodlévají, aby plnili

svoji práci.

Vznešený člověk se učí,

aby dosáhnul vrcholu

svých principů.“

Tsze-hsia pravil:

„Nízký člověk bude

jistě omlouvat své chyby.“

Tsze-hsia pravil:

„Vznešený muž

prochází třemi změnami.

Nahlížen ze vzdálenosti, jeví se být striktní; když se k němu přiblíží, je vlídný; když je slyšet jeho řeč, jeho projev je pevný a rozhodný.“

Tsze-hsia pravil:

„Vznešený muž, poté, co si získal jejich důvěru, může svým lidem ukládat práci.

Pokud si nezískal jejich důvěru,

budou si myslet,

že je utlačuje.

Poté, co získal důvěru svého prince,

může mu vznášet

své námitky.

Pokud si nezískal

jeho důvěru,

princ si bude myslet,

že jej hanobí.“

Tsze-hsia řekl:

„Když člověk nepřekračuje hraniční linii

uvnitř velkých ctností,

může ji překračovat

a zase se vracet v malých

ctnostech.“ Tsze-yu řekl:

„Žáci a následovníci

Tsze-hsia jsou při

kropení a čištění země,

odpovídání a reakcích,

postupu a ústupu,

dostatečně kvalifikovaní.

Ale to jsou pouhá

odvětví učení

a jsou ponecháni v nevědomí

o tom, co je podstatné. -

Jak mohou být

považováni za dostatečně

vyučované?“

Tsze-hsia slyšel

tu poznámku a řekl:

„Běda! Yen Yu se mýlí.

Podle cesty

vznešeného člověka

v učení,
 která odvětví jsou zde,
 jež považuje
 za nejdůležitější
 a jež sděluje?
 Co je zde takového,
 že to považuje
 za druhořadé
 a dovolí si být
 ohledně toho nečinný?
 Ale stejně jako s rostlinami,
 které jsou řazeny
 dle svých druhů,
 jedná se svými žáky.
 Jak může být cesta
 vznešeného muže taková,
 aby z nich udělala hlupáky?
 Není to mudrc sám,
 kdo dokáže v jednom
 spojit počátek
 a dovršení učení?“
 Tsze-hsia řekl:
 „Úředník, poté co splnil
 všechny své povinnosti,
 by měl věnovat svůj
 volný čas učení.
 Žák, poté co dokončil
 své učení,
 by se měl ucházet
 o místo úředníka.“
 Tsze-hsia pravil:
 „Truchlící, poté co dosáhl
 nejvyšší míry žalu,
 by měl přestat truchlit.“
 Tsze-hsia řekl:
 „Můj přítel Chang
 dokáže dělat věci,
 které je obtížné dělat,
 ale přesto není
 dokonale ctnostný.“
 Filozof Tsang pravil:
 „Jak imponující
 jsou Changovi způsoby!
 Je obtížné spolu s ním
 praktikovat ctnost.“
 Filozof Tsang řekl:
 „Toto jsem od tebe
 slyšel, Mistře:
 „Muži možná neodhalili
 své nitro v plné míře,

a přesto budou nalezeni,
 jak tak činí
 při truchlení za své rodiče.“
 Filozof Tsang pravil:
 Toto jsem slyšel
 od našeho Mistra: -
 „Synovská úcta
 Mang Chwanga,
 v jiných záležitostech,
 byla tím, čeho jsou
 ostatní lidé schopni,
 ale, jak bylo vidět,
 neměnil ministry svého otce,
 ani způsob otcovi vlády,
 toho je obtížné dosáhnout.“
 Hlava rodiny Mang,
 ustanovil Yang Fua,
 jako vrchního soudce
 trestních řízení,
 ten pak konzultoval
 s filozofem Tsangem.
 Tsang řekl:
 „Vládci selhali
 ve svých povinnostech
 a následkem toho
 byli lidé po dlouhou dobu
 neorganizovaní.
 Když nalezněš pravdu
 za jakýmkoliv obviněním,
 buď zarmoucen
 a lituj je,
 a nepociťuj radost nad
 svou vlastní schopností.“
 Tsze-kung pravil:
 „Chauova zvrácenost
 nebyla tak velká,
 jak to jméno napovídá.
 Proto, vznešený muž
 nerad pobývá
 v nízké situaci,
 kde na něj bude proudit
 všechno zlo světa.“
 Tsze-kung pravil:
 „Chyby vznešeného člověka
 jsou jako oběhy
 slunce a měsíce.
 Má své chyby
 a všichni lidé je vidí;
 znovu se mění a všichni
 lidé k němu vzhlížejí.“

Kung-sun Ch'ao z Wei
 se zeptal Tsze-kunga slovy:
 „Od koho získal Chung-ni
 své vědění?“
 Tsze-kung odpověděl:
 „Učení Wana a Wua
 dosud nedopadla na zem.
 Mohou být nalezeny
 mezi lidmi.
 Talentovaní a ctnostní lidé
 mají na paměti vyšší
 principy v sobě
 a ostatní, nedisponující
 takovými talenty a ctností,
 mají na paměti nižší principy.
 Proto všichni disponují
 učením Wana a Wua.
 Kam by náš Mistr
 mohl jít, aby neměl mít
 příležitost učit se jim?
 A přesto, jaká zde byla
 nezbytnost, že měl
 regulérního mistra?“
 Shu-sun Wu-shu pozoroval
 vysoce postavené úředníky
 na úradě a řekl:
 „Tsze-kung je nadřazený
 Chung-niovi.“
 Tsze-fu Ching-po
 oznámil tento poznatek
 Tsze-kungovi, který řekl:
 „Dovol mi užít přirovnání
 domu a jeho
 obvodové zdi.
 Má zeď sahá pouze
 po ramena.
 Někdo se přes ni může
 podívat a vidět, všechny
 cennosti v pokojích.
 „Zeď mého Mistra
 je několik fathomů vysoká.
 Pokud někdo nenalezne
 dveře a nevejde jimi,
 nemůže vidět
 dedičný chrám
 so svojimi krásami,
 ani všech hodnostářov
 s bohatými zoskupeniami.
 „Môžem ale predpokladať,
 že je len málo tých,

ktorí nájdú dvere.
 Nie je pozorovanie
 veliteľa iba také,
 aké sa dalo čakať?“
 Shu-sun Wu-shu
 prehovoril v zlom
 o Chung-ni,
 Tsze-kung povedal:
 „Je zbytočné tak robiť.
 Chung-niovi nemožno
 zlorečiť. Talenty a cnosť
 iných mužov sú kopce
 a vršky,
 ktoré možno prekročiť.
 Chung-ni je slnko
 alebo mesiac, ktorý
 nie je možné prekročiť.
 Hoci by si človek mohol
 želať odrezat' sa
 od mudrca,
 akú škodu môže urobiť
 slnku alebo mesiacu?
 Ukazuje iba,
 že nepozná
 svoje vlastné schopnosti.“
 Ch'an Tsze-ch' in,
 obrátiac sa na Tsze-kunga,
 povedal: „Si príliš mierny.
 Ako je možné o Chung-niovi
 povedať, že ti je nadradený?“
 Tsze-kung mu povedal:
 „Pre jedno slovo je človek
 často považovaný za
 múdreho a pre jedno slovo je
 často považovaný za blázna.
 Mali by sme byť opatrní
 v tom, čo hovoríme.
 K nášmu Majstrovi
 nemožno dosiahnuť
 rovnako ako
 na nebesá nemožno vystúpiť
 krokmi po schodoch.
 Keby bol náš Majster
 v pozícii vládcu štátu
 alebo hlavou rodiny,
 overili by sme si
 opis,
 ktorý bol daný
 o vláde mudrca:
 sadil by ľudí

a oni by ihneď
 boli upevnení;
 podopieral by ich
 a oni by ho ihneď
 nasledovali;
 urobil by ich šťastnými
 a davy by sa ihneď
 uchýlili do jeho
 zvrchovanosti;
 povzbudzoval by ich
 a oni by ihneď
 boli harmonickí.
 Kým by žil,
 bol by slávny.
 Po smrti by bol
 horko oplakávaný.
 Ako by bolo možné
 dosiahnuť k nemu?“
 Kapitola 20
 Yao povedal: „Ach, ty, Shun,
 Nebesami ustanovený
 rád postupnosti
 teraz spočíva na tebe.
 Úprimne drž pevne
 povinný Prostriedok.
 Keby prišla úzkosť
 a núdza v štyroch moriach,
 Nebeská odmena
 dôjde
 k trvalému koncu.“
 Shun tiež používal
 rovnaký jazyk, keď
 dával poverenie Yuovi.
 T'ang povedal: „Ja, dieťa Li,
 predpokladám použitie
 tmavej obete,
 a predpokladám,
 že Ti oznámim,
 ó najväčší
 a zvrchovaný Bože,
 že hriešnikovi
 sa neodvážim odpustiť
 a tvojich kňazov, ó Bože,
 nedržím v temnote.
 Ich preskúšanie
 je tvojou myslou, ó Bože.
 Ak sa ja osobne
 dopustím zločinov,
 nebudú
 pripisovaní tebe,

ľudia
 z nespočetných regiónov.
 Ak ty v nespočetných
 regiónoch spáchaš zločiny,
 tieto zločiny musia
 spočívať na mne.“
 Chau udelil
 veľké dary
 a dobrí boli obohatení.
 „Aj keď má
 blízkych príbuzných,
 oni nie sú rovní
 mojím cnostným mužom.
 Ľudia hádzu vinu na mňa,
 na Jediného človeka.“
 On starostlivo hľadel
 na vplyvy a opatrenia,
 preskúmaval
 zbierku zákonov, obnovil
 odhodených úradníkov
 a dobrá vláda kráľovstva
 začala.
 Oživil štáty,
 ktoré boli zničené,
 obnovil rodiny,
 ktorých nástupnícka línia
 bola prelomená
 a povolal do úradu
 tých, ktorí boli utiahnutí
 v temnote,
 aby sa v kráľovstve
 srdcia ľudí
 obrátili k nemu.
 Čomu on pripísal
 veľkú dôležitosť,
 bolo jedlo pre ľudí,
 povinnosti trúchlenia
 a obety.
 Svojou štedrosťou
 si získal všetkých.
 Svojou úprimnosťou
 dosiahol, že ľudia
 vkladali do neho dôveru.
 Vďaka sústredenej aktivite
 boli jeho úspechy veľké.
 Jeho spravodlivosťou
 boli všetci potešení.
 Tsze-chang
 sa spýtal Konfucia:
 „Akým spôsobom

by mal človek s právomocou
konať, aby mohol
vykonávať vládu náležite?“

Majster odpovedal:

„Nech ctí
päť vynikajúcich
a odstráni štyri zlé veci.
Potom môže vykonávať
vládu náležite.“

Tsze-chang povedal:

„Čo je mienené piatimi
vynikajúcimi vecami?“

Majster povedal:

„Keď človek s právomocou
je dobročinný
bez veľkých výdavkov;
keď prideľuje úlohy ľuďom
bez toho, aby šomrali;
keď nasleduje to,
po čom túži,
bez chamtivosti;
keď udržiava
dôstojný pokoj
bez pýchy;
keď je vznešený
bez divokosti.“

Tsze-chang povedal:

„Čo sa myslí tým
byť dobročinný
bez veľkých výdavkov?“

Majster odpovedal:

„Keď človek
s právomocou
robí pre ľudí viac
prospešných vecí,
z ktorých oni
prirodzene majú úžitok;
neznamená toto azda
byť dobročinný
bez veľkých výdavkov?
Keď si volí práce,
ktoré sú náležité
a dáva ich urobiť tým,
ktorí nebudú šomrať?
Keď sú jeho túžby
po dobrotivom vládnutí
pevné a on to upevňuje,
kto ho obviní
z chamtivosti?
Či už musí pracovať

s mnohými ľuďmi alebo
s nemnohými,
s vecami malými či veľkými,
neodvažuje sa
ukazovať žiadnu neúctu;
neznamená toto
udržiavať dôstojný pokoj
bez pýchy?

Keď si upravuje svoje šaty
a čiapku
a dáva dôstojnosť
do svojho vzhl'adu,
aby takto dôstojný
bol pozorovaný s bázňou;
neznamená toto byť vznešený
bez divokosti?“

Tsze-chang sa potom spýtal:

„Čo je myslené
štyrmi zlými vecami?“

Majster povedal:

„Popraviť ľudí
bez toho, aby boli poučení,
to sa nazýva krutosť.
Vyžadovať od nich náhle
celý rozsah práce
bez upozornenia,
to sa nazýva útlak.
Vydávať príkazy
akoby bez naliehavosti
a keď nadíde čas,
trvať na nich
s prísnosťou;
to sa nazýva krivda.
A všeobecne,
Platiť ľuďom
alebo odmeňovať ich
lakomým spôsobom
sa nazýva
hrať úlohu
hlúpeho úradníka.“

Majster povedal:

„Bez rozpoznaní
nariadení Neba
je nemožné
byť vznešeným človekom.
Bez znalosti
pravidiel Náležitosti
je nemožné
aby bol utvrdený charakter.
Bez poznania

sily slov

je nemožné poznať ľudí.“